

2. AZ IDENTITÁS SZABAD VÁLASZTÁSA

2.1. A NEMZETI HOVATARTOZÁS SZABAD MEGVÁLASZTÁSA ÉS KINYILVÁNÍTÁSA	59
2.2. A SZEMÉLYNÉV SZABAD MEGVÁLASZTÁSA ÉS HASZNÁLATA	61
2.3. SZEMÉLYI ADATVÉDELEM	65

Az identitásválasztás szabadságának biztosítása, valamely néphez, illetve nemzeti kisebbséghez való tartozás szabad választása és kinyilvánítása a kisebbségi jogok biztosításának egyik alapvető eleme.

A szabad identitásválasztás úgy érvényesülhet, ha valaki egyéni döntés alapján ahhoz a nemzethez, illetve nemzeti kisebbséghez tartozónak vallja magát, amelyhez akarja, és ennek kinyilvánítása nem ütközik akadályokba, és nem von maga után semmilyen hátrányos következményt (pl. hátrányos megkülönböztetést, asszimilációs intézkedést stb.).

Az Európa Tanács (ET) nemzeti kisebbségek védelmét szabályozó 1995. évi keretegyezménye (3/1. cikk) a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek számára lehetővé tette a szabad választást, hogy kisebbségiként kezeljék-e vagy sem, és hogy ebből a választásából vagy e választásával összefüggő jogainak gyakorlásából semmiféle hátránya ne származzék.

A nemzeti identitás szabadságának elvéhez kapcsolódik az identitáshoz való jog, a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek (ön)azonosságtudata, személyneve szabad megválasztásának és használatának, az anyanyelv és írás, a kultúra, valamint a vallás kifejezésének, megőrzésének és fejlesztésének biztosítása is.

2.1. A NEMZETI HOVATARTOZÁS SZABAD MEGVÁLASZTÁSA ÉS KINYILVÁNÍTÁSA

A valamely nemzeti kisebbséghez való tartozás választása szabadságának tiszteletben tartását Szerbiában az alkotmány, a nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságainak védelméről és a hátrányos megkülönböztetés tilalmáról szóló törvény, a büntető törvénykönyv (Btk.), a népszámlálásra vonatkozó jogszabályok, valamint a személyi adatvédelmi rendelkezések biztosítják.

Szerbia alkotmányának 47. szakasza szerint „a nemzeti hovatartozás kinyilvánítása szabad”, de erről „senki sem köteles nyilatkozni”.

A Vajdaság Autonóm Tartomány hatásköreinek meghatározásáról szóló törvény 62/3. szakasza arra kötelezi a tartományt, hogy szervei révén „biztosítsa a nemzeti kisebbségek és etnikai közösségek nyelvén működő tömegtájékoztatási eszközök munkájához szükséges eszközök egy részét vagy egyéb feltételeket, a nemzeti kisebbségek és etnikai közösségek saját nyelvű tájékoztatásra, valamint kultúrájuk és identitásuk ápolására való jogaik megvalósítása érdekében”.¹

A kisebbségvédelmi törvény 5/1. szakasza alapján az alkotmányban meghirdetett nemzeti hovatartozás megválasztásának és kinyilvánításának szabadságával összhangban „senki

¹ „AP Vojvodina, preko svojih organa, u oblasti javnog informisanja, u skladu sa zakonom: ...3. obezbeđuje deo sredstava ili druge uslove za rad javnih glasila na jezicima nacionalnih manjina i etničkih zajednica, radi ostvarivanja prava nacionalnih manjina i etničkih zajednica u informisanju na sopstvenom jeziku i negovanju sopstvene kulture i identiteta.”

sem szenvedhet kárt nemzeti hovatartozásának megválasztása, kinyilvánítása miatt, vagy ha tartózkodik ettől”.²

A törvény tiltja a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek minden olyan jegyzékbe vételét, amely akarattal ellenére a nemzeti hovatartozás kinyilatkoztatására kötelezi őket. Ugyanez a törvényszakasz szerint tilos a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek erőszakos beolvasztására irányuló minden cselekmény és intézkedés.

A hátrányos megkülönböztetés tilalmáról szóló törvény³ 24. szakasza tiltja a nemzeti kisebbségeknek és tagjaiknak a nemzeti hovatartozás, etnikai származás, vallási meggyőződésük és nyelvük alapján való hátrányos megkülönböztetését is, majd utal arra, hogy a nemzeti kisebbségek jogai és védelme megvalósításának módját külön törvény rendezi.

A büntető törvénykönyv 130. (1.) szakasza (a nemzeti vagy etnikai hovatartozás szabadságának megsértése) alapján, „aki más személyt nemzeti, etnikai hovatartozásának vagy kultúrájának kinyilvánításában megakadályoz, pénzbüntetéssel vagy egy évig terjedő börtönbüntetéssel büntethető. Ugyanilyen börtönbüntetés szabható ki arra a személyre is, aki valakit nemzeti vagy etnikai hovatartozására vonatkozó nyilatkozatra kényszerít. Amennyiben ezeket a bűncselekményeket hivatalos személy szolgálat közben követi el, három évig terjedő börtönbüntetésre ítéltető”.⁴

A lakosság, a háztartások és a lakások 2011. évi összeírásáról szóló törvény 27. szakaszának 3. bekezdése szerint, „az összeírásban részt vevő személy nem köteles nyilatkozni nemzeti és vallási hovatartozásáról, az összeírási kérdőívnek pedig tartalmaznia kell az ezzel kapcsolatos utasítást”.

A törvényjavaslatról folytatott vita alkalmával a képviselőház elfogadta a kisebbségi frakció által beterjesztett függelék, amely az említett szakasz 4. bekezdése lett, miszerint „az összeírási kérdőívben a nemzeti és vallási hovatartozással kapcsolatban nyílt típusú válasz van előirányozva”.⁵

Az Európa Tanács tanácsadó testülete hangsúlyozta annak szükségességét, hogy a 2011-es népszámlálás alkalmával a többnemzetiségű környezetek összeírási bizottságaiban legyenek képviselve az ott élő nemzeti kisebbségek, amit a Köztársasági Statisztikai Intézet is javasolt.⁶

² „...niko ne sme pretrpeti štetu zbog svog opredeljenja ili izražavanja svoje nacionalne pripadnosti ili zbog uzdržavanja od takvog činjenja.”

³ A törvényről bővebben lásd a 11.1.3. *Az egyenlőség elve és a hátrányos megkülönböztetés tilalma* fejezetet.

⁴ „(1) Ko sprečava drugog da izražava svoju nacionalnu ili etničku pripadnost ili kulturu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.”

⁵ Pásztor Bálint: A 2011. évi népszámlálásról szóló törvény – elfogadva [online]. *Pásztor Bálint honlapja és blogja/Módosítási indítványok*. <http://www.pasztorbalint.rs/index.php/start/show/863/hu>

⁶ *Ljudska prava u Srbiji 2009 – pravo, praksa i međunarodni standardi ljudskih prava* [Az emberi jogok Szerbiában 2009 – jog, gyakorlat és az emberi jogok nemzetközi mércéi]. Beograd, 2010, Beogradski centar za ljudska prava, 175.

Szerbiára is vonatkozik, hogy a nemzeti identitás szabad kinyilvánításának együtt kell járnia ennek akadálytalan gyakorlásával, az identitás megőrzésének, fejlesztésének és kifejezésének biztosításával. Valamint az is, hogy az identitáshoz való jog a személyes jogok közé tartozik, minden kisebbséghez tartozó személyt megillet az ország bármely részén, a biztosított jogok használatának kötelezettségét nem feltételezi egy bizonyos százalékarányú kisebbségi részarány, mint a területiség elvén alapuló jogok esetében.

2.2. A SZEMÉLYNÉV SZABAD MEGVÁLASZTÁSA ÉS HASZNÁLATA

Az Európa Tanács a nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményének aláírásával az egyezményben részes országok „kötelezettséget vállaltak arra, hogy elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek azon jogát, hogy család- és utónévét kisebbségi nyelven használhassa, ugyancsak ennek hivatalos elismeréséhez való jogot a jogrendszerükben szabályozottaknak megfelelően” (11. cikk).

Szerbiában – az alkotmány 37. szakasza szerint – mindenki szabadon megválaszthatja és használhatja a saját személynevét, valamint a gyermekei személynevét.

Az alkotmány 64. szakasza alapján minden – házasságban és azon kívül született – gyermeknek joga van személynévhez, ahhoz, hogy bejegyezzék a születési anyakönyvbe, hogy megtudja származását és megőrizze azonosságát. A 79. szakasz szerint a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek jogosultak család- és személynevük eredeti alakban való használatára.

A kisebbségvédelmi törvény 9. szakasza alapján a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogosultak arra, hogy szabadon válasszák meg és használják személynevüket és gyermekeik nevét, valamint hogy ezeket a személyneveket minden közokiratba, hivatalos nyilvántartásba és személyi adattárba a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek nyelvén és helyesírásának szabályai szerint bejegyezzék. Ez a jog „nem zárja ki a személynév párhuzamos bejegyzését a szerb nyelv és írásmód szabályai szerint”.⁷

A családjogi törvény 344. szakasza előírja, hogy a gyermek nevét a szülők határozzák meg, akinek joguk van arra, hogy gyermekük nevét a születési anyakönyvbe valamelyik vagy mindkét szülő anyanyelvén is bejegyeztessék.

Az anyakönyvekről szóló 1990. évi törvény⁸ nem tartalmazott egyetlen kisebbségi vonatkozású (nyelv-, írás- és névhasználati) rendelkezést sem. Vajdaság Autonóm Tartomány

⁷ „(1) Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na slobodan izbor i korišćenje ličnog imena i imena svoje dece, kao i na upisivanje ovih ličnih imena u sve javne isprave, službene evidencije i zbirke ličnih podataka prema jeziku i pravopisu pripadnika nacionalne manjine. (2) Pravo iz stava 1. ovog člana ne isključuje paralelan upis imena i po srpskom pravopisu i pismu.” Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina. *Službeni list SRJ* [a JSZK Hivatalos Közlönye], 2002. február 27. 11. sz.

⁸ Zakon o matičnim knjigama. *Službeni glasnik RS* [az SZK Hivatalos Közlönye], 1990. 15. sz.; módosítások: 2003. 57. sz.; 2005. 101. sz.

Képviselőháza (véltetően) emiatt 2000. december 21-én határozatot hozott az anyakönyvi kivonatok többnyelvű űrlapmintáiról és a bejegyzések módjáról, amely szabályozza a tartományban az anyakönyvi kivonatok és bizonyítványok nemzeti kisebbségi nyelveken való kiadását, valamint a bejegyzések módját.

A határozat 2. szakasza szerint az anyakönyvi kivonatok és bizonyítványok űrlapmintáit két nyelven, szerb nyelven és a Vajdaság Autonóm Tartomány községeiben hivatalos használatban levő nemzeti kisebbségi nyelveken és írás szerint kell nyomtatni. A nemzeti kisebbségi nyelvű és írás szerinti szöveget a szerb nyelvű szöveg után, illetve alatta, ugyanolyan betűformával és -méretben kell kiírni.

Az előírás (6. szakasza) alapján az anyakönyvi kivonatokba és tanúsítványokba a nemzeti kisebbségi állampolgár személynevének bejegyzését a nemzeti kisebbség nyelvén és írása szerint kell elvégezni azzal, hogy a nevet ezután zárójelben szerb nyelven is, e nyelv helyesírási szabályai szerint be kell jegyezni.

Az anyakönyvekről szóló, 2009. március 19-i törvény 16. szakasza úgy rendelkezik, hogy „az adatokat az anyakönyvekbe szerb nyelven és cirill betűvel kell beírni”. A nemzeti kisebbségekhez tartozóknak joguk van „személynevüknek a nemzeti kisebbség nyelvén és helyesírása szerinti beírására, ami nem zárja ki a személynév szerb nyelven és cirill betűvel való párhuzamos beírását is” (17/1. szakasz).

Ezt a szakaszt úgy kellene értelmezni, hogy minden környezetre, vagyis helyi önkormányzatra vonatkozik, ahol a bejegyzés történik, függetlenül attól, hogy az adott kisebbségi nyelv hivatalos használatban van-e vagy nincs.

A törvény alkalmazásának megkezdését a hatálybalépésétől számított kilenc hónapban határozta meg a törvényhozó (ami 2010. december 27-étől volt esedékes).

A közigazgatási és önkormányzati miniszter – 2009. december 25-i keltezéssel – utasítást adott ki az anyakönyvek vezetéséről, és meghatározta az anyakönyvi űrlapokat. Az utasítást 2010 elején kétszer módosította.

A miniszter utasította az anyakönyvi hivatalokat, hogy kizárólag a topčideri pénzverdében nyomtatott új, egységesített űrlapokat használják. Ezeknek a kivonatoknak – amelyek vízjeggyel és különböző védelmi jelekkel is el voltak/vannak látva – a címdoldalát csak cirill betűvel nyomtatták, amit az anyakönyvvezetők leginkább szerb nyelven és cirill betűvel töltöttek ki, a hátoldalon lévő, cirill és latin betűs, valamint kisebbségi nyelvű rovatokat pedig – ahova kisebbségi nyelven is beírhatók voltak az adatok – általában üresen hagyták.

Az utasítás – habár ezt szó szerint nem mondja ki – valójában hatályon kívül helyezte a Tartományi Képviselőház 2000. évi határozatát, és lehetetlenné tette az anyakönyvvezetők számára, hogy használják a tartomány által korábban rendszeresített, a kisebbségi nyelveket is tartalmazó űrlapokat. Ezeket a kivonatok a 2010-es év elejéig az anyakönyvvezetők szerbül és a hivatalos használatban lévő kisebbségi nyelveken töltötték ki, ha az ügyfél kérte (és ha történetesen akadt ilyen űrlap a hivatalban).

A kétnyelvű anyakönyvi kivonatok ügye különösen 2011 elején, a magyar állampolgárság igénylésekor került az érdeklődés homlokterébe. A kivonatok kiadásának új gyakorlata nagy felháborodást keltett különösen a magyar nemzeti kisebbség körében, aminek hatására Milan Marković, a 2011. március 14-én hivatalba lépett szerb kormány akkori kisebbségi jogi, közigazgatási és helyi önkormányzati minisztere módosította a jogszabályt.

A 2011. április 20-án életbe lépett⁹ miniszteri utasítás (137./1. szakasza) szerint „azokban az önkormányzati egységekben, amelyekben az alapszabály szerint hivatalos használatban van a nemzeti kisebbségi nyelv, az utasítás 134–136. szakaszában említett [*születési, házassági és halotti* – B. A.] anyakönyvi kivonatokat két nyelven is nyomtatják, szerb nyelven és cirill betűs írásmóddal, valamint annak a nemzeti kisebbségnek a nyelvén és írásmódjával, amelyik hivatalos használatban van. Az egyes rovatok szövegét a nemzeti kisebbség nyelvén és írásmódjával a szerb nyelvű szöveg alá kell írni, ugyanolyan formájú és nagyságú betűkkel”.

Az új rendelkezés értelmében a szerb szöveg után, rögtön alatta következik annak fordítása az első oldalon, melyen a vízjegy van.¹⁰

Az űrlap szövege ma valóban kétnyelvű, a beírások, vagyis annak kitöltése azonban a legváltozatosabb módon történik Vajdaság községeiben. Így – hogy például csak a két végletet említsük – amíg Szabadkán a beírásokkal, megjegyzésekkel együtt is valóban kétnyelvű a kiállított dokumentum, addig Újvidéken szerb, cirill betűs beírásokat kapnak az igénylők. Vannak olyan anyakönyvvezetők is, akik a dokumentum hátlapján közlik a beírtak fordítását. Úgy látszik, „a kétnyelvűség is sokféle lehet, íme, a hologramos anyakönyvi kivonat új példája annak, hogy hogyan lehet ráfogni valamire, hogy kétnyelvű, ha nem az”.¹¹

A miniszteri utasítás tehát csak az űrlapok kétnyelvűségére vonatkozik, arra viszont már nem, hogy miként töltsék ki az anyakönyvvezetők a kivonatokat. A valódi megoldás ugyanis – s csak ez lenne összhangban a polgárok egyenjogúságával –, ha az anyakönyvek vezetése és az űrlapok kiadása is két nyelven (szerb és kisebbségi nyelven és eredeti írásmóddal) történne.

Új dolog viszont, hogy a kétnyelvű születési anyakönyvi kivonatokat ma már az egyes községek – mint például Szabadka – honlapjáról is le lehet tölteni.¹²

Szerbiában a gyakorlatban számos probléma adódik a nemzeti kisebbségi személynevek írásával és hivatalos használatával.

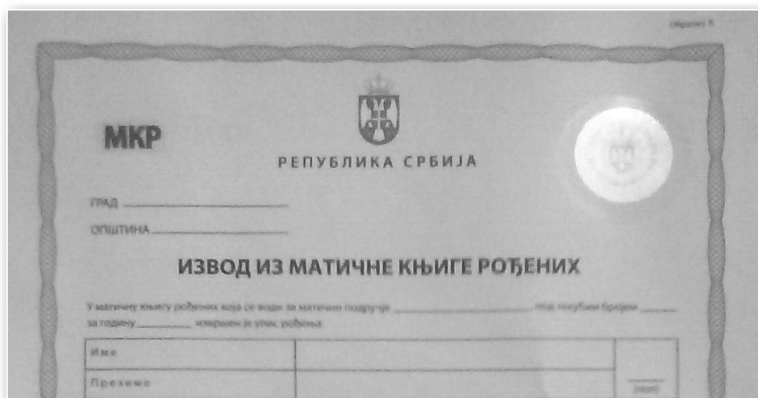
Tömegesebben először 2009 végén és 2010 elején, az új személyi igazolványok és útlevelek megszerzésekor került előtérbe a probléma, hogy kétnyelvű anyakönyvi kivonatot nem lehetett beszerezni, ilyen formanyomtatványok nem voltak, és legtöbbször az anyakönyvi hivatalok sem mutattak hajlandóságot, hogy az űrlapokon magyarul is feltüntetessék a személyi adatokat.

⁹ Diósi Árpád: Kétnyelvű anyakönyvi kivonatok 20-ától. *Magyar Szó*, 2011. április 19. 4.

¹⁰ Lásd még Varjú Márta: A miniszter szavát adta. *Magyar Szó*, 2011. január 22. 14.; Uő: Végre kétnyelvű az anyakönyvi űrlap. *Magyar Szó*, 2011. április 22. 1., 6.

¹¹ Virág Árpád: Nyelvhasználati jog vagy telhetetlenség? *Magyar Szó*, 2011. július 18. 14.

¹² Izvod iz matične knjige rođenih. <http://www.subotica.rs/sr/634/izvod-iz-maticne-knjige-rodenih>

Образац 6а

Извод из матичне књиге
издат на основу тачке 137. Упутства о вођењу матичних књига и обрасцима матичних књига
Anyakönyvi kivonat, amelyet Az anyakönyvek vezetéséről és az anyakönyvi űrlapokról szóló utasítás
137. pontja alapján adtak ki

Вивод з матичней кнѣжки видати на основи точки 137. Упутства о водзеню матичних кнѣжкох
и формуларох матичних кнѣжкох
Výpis z matričnej knihy
vydaný podľa bodu 137 Smerníc o vedení matričných kníh a tlačivách matričných kníh

Град-општина / Város-község / Город-општина / Mesto-obec /
Извод из матичне књиге рођених / Születési anyakönyvi kivonat / Вивод з матичней кнѣжки народзених / Výpis z matričnej knihy narodených /
Матично подручје, текући број, година / Anyakönyvi körzet, folyószám, év / Матичне подруче, чечуце число, рок / Matričný obvod, poradové číslo, rok /
Име / Utóneve / Мено / Meno /

Образац 6а
6а/6аp

МКР
РЕПУБЛИКА СРБИЈА
SZERB KÖZTÁRSASÁG

ГРАД
VÁROS
ОПШТИНА
KÖZSÉG

**ИЗВОД ИЗ МАТИЧНЕ КЊИГЕ РОЂЕНИХ
SZÜLETÉSI ANYAKÖNYVI KIVONAT**

У матичну књигу рођених која се води за матично подручје _____, под текућим бројем _____
за годину _____ извршен је упис рођења: _____
А/Аз _____, anyakönyvi körzet Születési anyakönyvében а/аz _____ folyószám alatt
а/аz _____ évben bejegyzett születés: _____

Име Utóneve	(non) (neme)
Презиме Családi neve	

Az új, cirill betűs, vízjeggyel ellátott születési anyakönyvi kivonat • Nyelvi egyenjogúság – a hátoldalon • Az új, kétnyelvű, hologrammal ellátott születési anyakönyvi kivonat

Ha valaki Szerbiában új személyi igazolványt kívánt kiváltani, be kellett szereznie a születési anyakönyvi kivonatát.

Az anyakönyvvezető cirill betűs nyomtatványon és (a legtöbb esetben) ilyen írásmóddal írta be az adatokat, még olyan magyarlakta helységeken is, mint Torda, Magyarcsernye vagy Magyarittabé. Anélkül, hogy előzőleg megkérdezte volna az érintettet, hogy milyen betűvel és írásmóddal kéri a kivonatot. Még akkor is, ha az illető személyneve történetesen például magyar nyelven lett anyakönyvezve. Ha valaki kétnyelvű kivonatot igényelt, többnyire azt a választ kapta, hogy az ilyen kivonatot „írásban kell kérelmezni”.

Vajdaságban még a múlt század végén is gyakorlat volt a kétnyelvű személyi igazolványok kiadása – szerb nyelven, cirill vagy latin betűvel és magyar, szlovák, román, illetve ruszin nyelven és írásmóddal. Most azonban sokan lemondtak a kétnyelvű személyi igazolványról, illetve arról, hogy a nevük az igazolványban az eredeti írásmóddal legyen feltüntetve. A kettős állampolgárság (2011. január 1-jétől való) igénylésével kapcsolatban ismételten és hatványozottabb formában jelentkezett ez a probléma.

A személyi igazolványról szóló törvény 9. szakasza alapján a személyi igazolvány űrlapját szerb nyelven, cirill írásmóddal és angol nyelven nyomtatják. Az űrlapot „nemzeti kisebbségi nyelven és írásmóddal is lehet nyomtatni a törvénnyel összhangban”.¹³ Az igazolványba a családi és utónevet eredeti formában írják be, ahogyan a születési anyakönyvi kivonatban szerepel. A nemzeti kisebbségekhez tartozók családi és utónevét párhuzamosan szerb helyesírással és írásmóddal is be kell írni. A többi adatot szerb nyelven, cirill betűs írással, a nemzeti kisebbségek nyelvén és írásmódjával pedig a törvénnyel összhangban tüntetik fel.

A személyi igazolvány kiadását kérelmező családi és utóneve – a törvény 9/a szakasza alapján – a személyi igazolványba, ha ezt kérelmezi, „a cirill betűs írásmód mellett, latin írásmóddal is beírható, amennyiben erre műszaki lehetőség van”.¹⁴ Az erre a lehetőségre, illetve a személyi igazolványban szereplő jelek korlátozására vonatkozó előírás meghozatalát a törvény a belügyminiszter hatáskörébe helyezte.

2.3. SZEMÉLYI ADATVÉDELME

A 2009. január 1-jétől hatályos személyi adatvédelmi törvény 1. szakasza szabályozza a személyes adatok begyűjtésének és feldolgozásának feltételeit, az adatbegyűjtéssel és feldolgozással érintett személy jogait és jogainak védelmét, a személyes adatok védelmének korlátozását, az illetékes személyes adatvédelmi szervek előtti eljárást, a törvény végrehajtása feletti ellenőrzést stb.

A törvény minden polgár számára biztosítja a személyes adatok védelmét, az állampolgárságra és tartózkodási helyre, fajra, életkorra, nemre, nyelvre, vallásra, politikai és egyéb

¹³ „(1) Obrazac lične karte štampa se na srpskom jeziku, ćirilickim pismom, i na engleskom jeziku. (2) Obrazac lične karte štampa se i na jeziku i pismu nacionalnih manjina, u skladu sa zakonom. (Zakon o ličnoj karti. *Službeni glasnik RS* [az SZK Hivatalos Közlönye], 2006. július 19. 62. sz.; módosítás: 2011. 36. sz.)

¹⁴ „(1) Podaci o prezimenu i imenu podnosioca zahteva za ličnu kartu, u obrascu lične karte, mogu se, na njegov zahtev, pored ćirilickim pismom, upisati i latiničkim pismom, ako za to postoje tehnička mogućnost. Uo.)

meggyőződésre, nemzeti hovatartozásra, társadalmi származásra és helyzetre, vagyoni állapotra, születésre, képzettségre, társadalmi vagy egyéb személyes tulajdonságra való tekintet nélkül.

A személyes adatok védelmével kapcsolatos tevékenységeket a közérdekű információkért és személyi adatvédelméért felelős biztos mint független állami szerv végzi, a vonatkozó törvény¹⁵ alapján.

A törvény „különösen érzékeny adatoknak” nevezi (16. szakasz) a nemzeti, faji, nyelvi, vallási stb. hovatartozásra vonatkozó adatokat. Az ilyen adatokat csak az érintett személy szabadon kinyilvánított írásbeli vagy jegyzőkönyvbe foglalt beleegyezése (10/2. szakasz) alapján lehet feldolgozni, a feldolgozásra kerülő adatoknak, a feldolgozás céljának és felhasználási módjának megjelölésével (17. szakasz). Ez alól kivételt képeznek azok az adatok, amelyek feldolgozását a törvény beleegyezéssel sem engedélyezi (8. szakasz). A feldolgozásra kerülő adatokat külön védelmi intézkedésekkel kell ellátni (47. szakasz).

Rodoljub Šabić, a közérdekű információkért és személyi adatvédelméért felelős szerbiai köztársasági biztos 2010. április 9-i közleményében úgy értékelte, hogy minden szinten sokkal nagyobb figyelmet kell fordítani a személyi adatok védelmére. Megállapította, hogy még a jogalkotás szintjén sem létezik a személyi adatok védelmének teljes rendszere. Ezzel kapcsolatban a biztos hangsúlyozta annak fontosságát, hogy Szerbia kormánya mielőbb meghozza a különösen érzékeny személyi adatok védelmére vonatkozó rendeletet, és figyelmeztetett, hogy a rendelet meghozatalának határideje már 2009. május 4-én lejárt. Ennek az a következménye, hogy a különösen érzékeny adatok védelme közönséges proklamáció marad, és hogy a gyakorlatban nem létezik. Ez nemcsak hogy ellentétes a törvénnyel és a vállalt nemzetközi kötelezettségekkel, hanem a polgárok jogainak valós, konkrét és komoly veszélyeztetését jelenti – olvasható Šabić közleményében.¹⁶

Egy korábbi (2010. március 26-i) közleményében¹⁷ Šabić a médiában közölt hírek alapján, miszerint a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsainak (meg)választása alkalmából készült választói névjegyzékbe az egyes környezetekben nagyobb számú polgár került bejegyzésre anélkül, hogy erről tudomása lett volna, vagy éppen akarata ellenére, úgy értékelte, hogy ez az alkotmány és a törvény által biztosított emberi jogok rendkívül súlyos megsértését

¹⁵ Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja [Törvény a közérdekű információkhoz való szabad hozzáférésről]. *Službeni glasnik RS* [az SZK Hivatalos Közlönye], 2004. november 5. 120. sz.; módosítás: 2007. 54. sz.; 2009. 104. sz. Magyar nyelvű szöveg a következő honlapon: <http://www.skupstinajvojvodine.gov.rs/?s=aktRS004&mak=OpstaAkta>

¹⁶ Saopštenje za javnost, 09. 04. 2010. [Az adatvédelmi biztos sajtóközleménye, 2010. április 9.] [online]. *Zvanični sajt Poverenika za informacije od javnog značaja*. <http://www.poverenik.org.rs/yu/saopstenja/896--09-04-2010.html> Ezt a rendeletet a szerb kormánynak a személyi adatvédelmi törvény alapján kötelessége lett volna meghozni, de ezt a kézirat lezárásáig nem tette meg. R. D.: Šabić upozorio vladu [Šabić figyelmeztette a kormányt], *Danas*, 2011. november 1. 4.; Poverenik: Kasni zakon o zaštiti [online]. *B92*, 2011. október 31. http://www.b92.net/info/komentari.php?nav_id=553779

¹⁷ Saopštenje za javnost, 26. 03. 2010. [Az adatvédelmi biztos sajtóközleménye, 2010. március 26.] [online]. *Zvanični sajt Poverenika za informacije od javnog značaja*. <http://www.poverenik.org.rs/index.php/yu/saopstenja/889--26-03-2010>.

jelentené. Hangsúlyozta, hogy ezzel kapcsolatban a hozzá eljuttatott panaszok ügyében a lehetőségekkel összhangban soron kívül jár el, és felszólította az (akkor még létező) Emberi és Kisebbségügyi Minisztériumot, valamint a helyi önkormányzati szerveket, hogy haladéktalanul tegyék meg a hatáskörükbe tartozó intézkedéseket. Ugyancsak felszólította a belügyminisztériumot és az ügyészséget, hogy tegyenek lépéseket az egyes személyek esetleges bűnügyi felelőssége szempontjából fontos tények megállapítása érdekében.

Korábban már több alkalommal figyelmeztettem, törvénytelen, hogy bárki – a segítségnyújtás leple alatt – személyi adatokat gyűjtsön és választói vagy egyéb személyi nyilvántartásokat létesítsen, különösen pedig, hogy külön „magán-”, párt- vagy hasonló adatgyűjteményt létesítsen a kérelmek fénymásolata vagy a személyi okmányok, illetve az összeírt személyek lakcíme, telefonszáma és hasonlók alapján. Azokkal a gyanúkkal kapcsolatban, hogy az egyes környezetekben a törvény hasonló megsértése mégis megtörtént, már konkrét intézkedéseket tettem¹⁸ – hangsúlyozta az adatvédelmi biztos.

Szerbia büntető törvénykönyvének 146. szakasza (a személyi adatok illetéktelen gyűjtése) szerint azokat a személyeket, akik a törvény alapján gyűjtött, feldolgozott és használt személyi adatokat illetéktelenül megszerzik, mással közlik vagy nem a rendeltetésüknek megfelelő célokra használják, pénzbüntetésre vagy egy évig terjedő börtönbüntetésre ítélik. Ilyen büntetés szabható ki arra a személyre is, aki a törvény rendelkezéseivel ellentétben gyűjti és használja a személyi adatokat. Ha ezt a bűncselekményt hivatalos személy követi el, három évig terjedő börtönbüntetésben részesülhet.

¹⁸ Uo.

■

■